

Адреса управи часопису:
UKRAINSKYJ PAPOR
Berlin-Schöneberg,
Eisenacher Straße 53IV

Рукописів редакція не звертає. Неоплачені писем не приймається.

Ціна одного примірника 20 зол. пфенігів.

Телефон Редакції:
Stephan 45

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

(UKRAINSKYJ PAPOR)

Виходить
1. і 15. кожного місяця

Передплата виносить
в Німеччині:

без достави з поштовою
пересилкою
місячно 0.40 з.м. — 60 з.м.

піврічно річно

в Чех.-слов.: ч. к. 15.— 30.—
в Юго-сл.: дінар. 30.— 60.—
в Австрії: а. к. 12.00.— 24.00.—

в країн Латинської Унії: фр. 4.— 8.—
в Англії .. шіл. 2.— 4.—

в Америці .. дол. 0.50 1.—
в Бразилії .. дол. 0.25 0.50

в Радянських Соц. Республ.
рівновартість дол. 0.50 1.—

Кріава книга.

Присуд у володимирському процесі.

Звіж тисячу літ тюри!

Дня 11. ц. м. покінчилася розправа проти 151 українських селян у Володимирі волинськім. Присуджено 132 обвинувачених на слідуючі кари: 9 на безтермінову (досмертну) тюру, 4 по 15 літ тюри, 6 по 12 літ, 39 по 10 літ, 60 по 4 роки тюри. Коли взяти під увагу, що всі засуджені на досмертну тюру це молоді люди, які можуть просидіти у вязниці до 30 літ, то всі кари усіх присуджених разом виносять звіж 1000 літ тюри!

Під святочний настрій нового року приходить потрясаюча вістка про нове жахливе насильство польської влади над нашими братами: про присуд у володимирському процесі.

Так — монстраційний політичний процес у Володимирі волинським проти 151 людей, майже виключно молодих українських селян, обвинувачених за „головну зраду“, закінчився. Після дворічного майже судового слідства, після дворічного тортуровання вязнів у казаматах володимирської тюри і закамарках володимирської поліції, та після двомісячного нікчемного

розправою — завершено остаточно не довготриваюче насильство над 151 жертвами польського терору, повним насильством, а саме: присудом.

Хроніках протиукраїнських політичних процесів за останні десятиліття, якими наші землі хіба аж надто богаті, а наївіт між монстраційними процесами інших народів, такий жахливий своїм садизмом епізод, як у володимирському, не має собі рівні. На 151 обвинувачених звільено — по двох майже роках слідчої тюри! — 19 ох; всіх інших — 132 присуджено на важкі вязничні кари. Ні оден із присуджених не дістал мінін чотирьох літ в'язниці, а дев'ятьох засуджено на безтермінову (досмертну) тюру! Разом кари всіх засуджених виносять звіж тисячу літ тюри! Коли отсюди кару відбути доводилось одній людині та її наслідникам, то більше трийці поколінням довелося зігнити в тюрмі. Тисячу літ тюри! Три короткі слова, та скільки в них жахливого змісту! . . .

Нагадуються мимохіт масові екзекуції давньо минуліх часів. Екзекуції над „збунтованими“ населенням, повні кровожадного садизму та нечуваного озвіріння виконавців „справедливості“. Супроводжали отсюди „справедливість“ такі самі обяви, що й тепер. Стіла дика ненависть, подготу морально нікчемних, варварство озброєного пистука, тріумф грубого черепа.

Нагадуються мимохіт часи розперезаного насильства польських „королевит“ над українським населенням після Хмельниччини і не менше кривава гульня польських судово-слідчих комісій, що вогнем та залізом, колесуванням і четвертуванням кінами живих людей „усмирювали“ подільських Коліїв . . .

І виоряд тих часів стає не менше злочинне нині, а в його осередку володимирський процес. В один безперервний ланцюг виявляється насильства всіх польських влад над українським населенням — і той плахотської влади з перед століття і той „республіканської“, нині.

Криваву книгу мартироюють українського народу, розпочату будівлю та одночасно положливою піляхтою, доповнюють тепер ревливо лицемірні польські демократи. Володимирський процес і присуд у ньому, це у тій книзі та сторінка, яку з найбільшою поширеністю зберігатимуть будучі вільні покоління. Вонаж із них так окривавлені . . .

На дні.

(о) В статті „УНДО по році“ (ч. 13. Українського Прапора” з 1. липня 1926) з приводу однорічного існування її партії сконостатували ми величезний стан в Українському національно-демократичному Обєднанні, представили засадничі противенства в основних політичних і соціальних питаннях, які розривають УНДО та які не даються погодити в лоні однієї партії, поки в УНДО є люди, що цінлять і шанують свої переконання, та вони вказали на фатально низьку інтелектуальну і моральну рівень присуду УНДО і його деморалізаційні прийоми, бройми крутійства і брехні.

Для кожного безстороннього обсерватора було ясно, що такими противенствами навантажений і таким проводом ведений віз мусить покотитись в пропаст, мусить застрягти в багні. В багні опинилося УНДО на довший час перед початком сварки між політичними однодумцями, дром Володимиром Бачинським і проводом УНДО, а тенерішні їх двобій розкриваває тільки розміри і гидоту забагнення.

Від самого початку існування УНДО його провід вступив на шлях свідомого і з повною премедитацією виключуваного обдурування сих колишніх громадянства, що гуртується в сій партії. Усі важливі прояви діяльності проводу, як наїдим, так звані переговори проводу з Президентом др. Е. Петрушевичем, кампанія УНДО вза атактату на др. Петрушеву, виступи проти „Незалежної Труси“ і часопису „Рада“, вічева акція з ініціативи присуду мали пітино фальшу, крутійства і облуди. — Дня 11. липня 1925 р. провід УНДО взяв на себе обовязок розбудовати протипольський національний фронт, його завданням було збирати усі національні сили для оборони проти польського наїду і готовити національні кадри для визволення з польського панування. Весь час своєї діяльності провід УНДО вів спрви якраз в протилежнім напрямі, намагаючись методами обдурування і брехні завести партію критим штихом в петлюрівський табор, зробити з неї базу для спільніх політичних скопів з др. Волод. Бачинським і трудитися разом у смузі між польсько-петлюрівськими плянами і стечинами, уточнами Твердохлібом, Яцковом, др. С. Даниловичем і др. Романом Смаль-Стоцьким. Робота проводу увінчалася успіхом. Успіхом сим було перечеркнення постанови першої пініферми УНДО, принятії Зіздом петлюрівської програми і склад теперішнього проводу УНДО.

І не треба було ревелії дра В. Бачинського, аби бачити, на що сходило і зійшло УНДО. Досить було слідити уважно за роботою і ходами присуду.

Ревелії дра Бачинського та сварка між спільніками канітуляційно-угодової імпреси, мають тільки — як сказано — граніці граскими безмір баговиння і рентгеноізують сильними жутими яркого світла характери і подвиги акторів ундівського дна.

Др. В. Бачинський голосить в „Дзеніку людовім“ (ч. 3: з дня 5. I. с. р.):

„Приїхавши до Львова завважав я, що презідія УНДО скликаває партійні новітів збори в цілі вибору делегатів на народній зізд. Стрінувши презеса УНДО Дм. Левицького, спітав я його, чи робить ін старання о відbutті легального зізу. Відповів мені, що уповажив члена екзекутиви сенатора Черкаського до старання в тім напрямі, а коли я замітив, що інші соймові послані, а тимбільше українські мають дуже мале значення і з їх голосом відійти не числиться, просив мене, щоби я у Львові і в Варшаві поробив кроки о дозвіл на легальне відbutття зізу. Маєтесь розуміти, була між нами умовлені дискусії, а лохлю її інші тільки тому, що д-р Левицький поповнив супроти мене цілий ряд неподільностей. Відбув я тоді на тему зізу УНДО

конференцію з дир. Райліндером (львівським директором поліції, пр. Редакції), підносчи, що просковані на зізд резолюції УНДО ідуть значно направо в напрямі Польщі і до України радянської і що зізд має на цілі компілту ліквідацію Петрушевичівців. Опирається я при тім на інформаціях і запевненнях д-ра Левицького. Будучи в Варшаві, осягнув я від директора департаменту політичних М. С. Внутр. п. Світальського позначення на легальне відbutття зізу. Написав я в цій сирові з Варшави лист до д-ра Левицького, якого я просив, щоби зясував на письмі, оскільки проектовані на зізд резолюції ідуть на право в порівнанні з попередною платформою УНДО.“

Отже др. Дмитро Левицький перед Зіздом УНДО інформував і запевняв дра Бачинського, з огляду на припурочену йому інтервенцію у директора львівської поліції і в польській міністерстві внутрішніх справ, що просковані на зізд резолюції ідуть направо відносно Польщі і проти Радянської України в порівнанню з попередною платформою УНДО та що Зізд має на цілі компілту ліквідацію „Петрушевичівців“. Так говорив перед Зіздом др. Дмитро Левицький. А на Зізді у своїм звіті з мідянином чоловіком і громовим патосом запевняв:

„Коли в партії організується якесь руна, яка має завдання обсягнути чистоту програми, мусить це знати, що провід партії не беріг або бодай належите не беріг тій чистоти. Маю право й обовязок заявити тут іменем цілого Центрального Комітету, що ані Президії ані Центральному Комітетові невідомий ані один факт, щоби котрий член проводу партії нарушив коли не будь чистоту партійної програми. Сміло і поспішено держався партійний провід весь час свого урядування партійної платформи і проекту програми. Заміти, які під цим оглядом підносять деякі люди, називають клеветою і інсінуаціями, котрі, могли повстать в уяві хоробріх злобної або й свідомо в чужому, ворожому нам інтересі ділаючої людини.“ („Діло“, ч. 265, з 28. листопада 1926 р.)

Сьогодні всім відомо, що др. Дмитро Левицький на Зізді делегатам говорив свідомо й безс纪录но і правду і як найнужніший клеветник обкідував грязю і обидами людей, що проглянули пизьку і пікчому гру проводу і хотіли в останній, в дванацяту годину ратувати партію від моральності смерті.

Та тут не стойть др. Д. Левицький одинцем. Співворцями таєдні мізерії являються члени президії УНДО, автори бромови гоави УНДО, рефренти заїнсіні програми й ундівська преса, що й по Зізді піддеркувала дальнє інсінуації і клевети проводу УНДО.

Але що більше! Пінове з проводу УНДО ганебно сбезславили досі у нас зановану організаційну і політично освідомлючу працю серед народніх мас. Вони уладжували збори і віча, скликали негrod на те, щоби обдурувати його філію і обглодує світі „гренційльності“ і „чистоті ідеї“, а на ді. і мрії тільки про те, щоби цінсю обдуруених народніх мас предбати собі і своїм персвертім замислом більше авторитету у польського контрагента і писольські мандати, щоб мати можливість пізнати свої реалізувати, не оглядаючись опіля на опілю мас.

І се в цайнішій і найогиднішій пункт ундівського дна, бо ціншого й отиціншого бути не може.

Зі стисновиця обективного обсерватора слід звернути увагу на одну новість, яку перев

несли панове з проводу УНДО з найтемнішими нетрів американського життя на галицьку землю, фільт велими характеристичний для громадянського обличча проводу УНДО. Сею новітню є проголошувати свого противника або конкурента божевільним і то не на основі лікарської діяльності, лікарського бюлетина, а так само є мовільно, із за недостачі всякої іншого аргументу. Предметом цього прийому проводу УНДО став сам разом др. Володимир Бчинський, до вчорацького дня інтимний спільник і дорадник проводу УНДО, а сьогодні раз чомусь проголошуваний своїми найближчими однодумцями „божевільним“.

Провід УНДО уважав здорововою явно відповідно гоношенню політичну програму дра В. Бчинського, бо входив з ним в інтимне порозуміння. Провід УНДО мусів уважати здоровим дра Бчинського, бо приготував і дав йому сиромогу виголосувати довгі промови на іншій Зізді. — Президія УНДО чайже мусіла бути захоплена здорововою „реальністю“ політичних плянів дра В. Бчинського, коли від початку свого урядування наломлювала піду партію до сих плянів. Хору людину дра Дмитра Левицького не бувши просив о пом'яті посередництво між УНДО і польською владою, а „Діло“ хорого дра Бчинського не ставилося поруч і на рівні зі здоровим дра Дмитром Левицьким, як се зробило з приводу позиційних в польській пресі їх разом, називаючи їх обох виразниками політичної думки УНДО. А відтак той самий провід УНДО виключася дра Бчинського за вчинки, яких він сам ще не вспів довершили, та дра Бчинський все ще дальше оставав для редакторів університетської преси здоровим. „Божевілля“ відкрито у дра Бчинського нагло в моменті, як він почав відсунувати університетські куліси . . .

Чому воно так? Ясно, що причина є тільки одна: багно!

З тяжким серцем прийшлося нам займатися цею прикрою дійсністю і називати її по імені, а сковнили ми той обов'язок в переконанні, що годі дальше закривати перед громадянством найгебезпечніше для нього нещасть, а саме джерело трійливої деморалізаційної зарази, що треба хоронити наш національний організм від далішого забагнення, та що кожда людина доброї волі, з почуттям відповідальності суспільства нашої національної будущості без откладу на долічні чи суспільні переконання має обов'язок инищити осоружне, основи нашого власного громадянства затроююче багно.

Periculum in mora.

Нова стадія старих спорів.

(Продовження.)

Найважнішим завданням, яке стояло перед Незалежною Групою УНДП, провід якої став також проводом партії від цвітня 1924 р., ще

було утворення в краю, для цілості західно-українських земель під Польщею, загально-національної інституції і політичного проводу: „для однієї, зорганізованого й доцільного керування оборонною державно-творчою і визвольною акцією українського народу“ Західної України.

Ця інституція мала більш навязувати свою політику до традицій Української Національної Ради, скликання і функціонування якої з різних причин було неможливим, і стати політичним та моральним опертям для закордонного політичного центру, на чолі з президентом УНР д-ром Е. Петрушевичем, що не переставав заступати на вінінтереси краю, як державної області. Це могло статися або через відновлення Міжнародної Ради, що складалася з представників політичних партій, на паритетних основах, або через утворення нової організації, в якій буде інший способ, під іншою ім'яною.

В еміграційних колах виник був в тому часі проєкт скликання західно-українського національного конгресу, який мав більш покликати до життя загально-національний орган політики для цілії Західної України. Це хотівалось тим, що північно-західні землі прізвно не входили в склад ЗУНР-спубліки, а щоб розтигти західно-українську державність і на ці землі та зробити їх такими правнimi співучасниками інституції і органів боротьби за спільну західно-українську державність, це мусіло вилитися у відповідній політично-організаційній формі. Такою формою міг бути національний конгрес. Але ця ідея не знайшла відповідного зрозуміння в краю.

До утворення загально-національної інституції політичного проводу в краю, або як говорилось в резолюції Народного Зізу з цвітня 1924 р., „Верховної Ради“, Незалежна Група УНДП почала робити заходи зараз-же по своєму укоюнтуванню, заким ще неребрала провід в партії. Однаке переговори в цій справі з іншими партіями нічого не доводили.

Відношення до справи по одній з груп було таке: „Загравісти“ і національно-демократична частина боялися з північно-західних земель в засаді годились на утворення спільноти з УНДП. поганого тіла, але тільки тоді, коли саха УНДП. дійде до внутрішньої консолідації і порозуміння, це значить, коли порозуміються між собою незалежники і автономісти. Міжтим автономісти, популярно звані „Групою „Діла“, хоч усунулися від проводу в партії і зі свого автономізму

почали відчуваєтися, але в дисності не понехали своїх ліквідаторських переконань, доказом чого було їх неприхильне відношення до державницької політики закордонного центру і пасивний опір проти утворення політично-організаційного операції для того центру в краю.

Що торкається радикалів, то вони почали висувати свої „класові“ мотиви проти

творення загально-національної інституції, які нібито забороняють їм співпрацювати з „буржуазними“ партіями. Соціальні демократи в одній частині еволюціонували до комунізму і про втягнення їх до спільноти національного фронту ніхто навіть не думав, а в другій частині були розбиті й рознорощені і вже з цієї причини не могли братися в рахубу. Соціалістична частина парламентарної репрезентації півн. західних земель, стоячи в контакті з созвучними соціалістичними елементами в Галичині, так само негативно ставились до співробітництва з нац.-демократією.

Всеж трудовики з радикалами зробили були пробу чисто практичного співробітництва, через засновання спільноти ділових канцелярій „Народної Оборони“ в надії, що з цього може пізніше вирости й політичне співробітництво. Але ця проба не вдалася.

Таке відношення автономістів, радикалів і соціалістів різних відтінків до справи утворення органу „керування оборонною державно-творчою і визвольною акцією“ в краю свідчило, що всі ці групи уважали для себе державницький період визвольної боротьби на зах.-укр. землях зліком відомим, а політичну консолідацію цілії нації в оборонній акції проти чужого панування зайвою. Щоб не згубити в співробітництві з іншими партіями свого політичного і класового обличчя, вони відверталися від решток власних державницьких органів, яким ще лишився закордонний політичний центр, і не хотіли нічого чути про спільний державницький фронт та спільну політичну організацію для утримання цього фронту в краю.

Тепер можна політична група по своєму розвивала західно-українську політичну проблему та в розрізенні ставила віч на віч з чужою окупацийною державою, — одні, щоб боротися з нею після розуміння . . . А всі при цім декламували про державну самостійність, виявляючи неспособність утворити з власної волі, як усвідомлену потребу, хочби найменший суррогат самостійницького життя і боротьби в поневоленню, в формі загально-національної політичної інституції.

Такою виявилася на практиці „програмість“ політики наших партій і груп.

* * *

Міжтим стан робити національних сил в краю загрожував під час упадком всякої політичної боротьби і бути хоч частинно усунений. Коли піднятою НГр. консолідаційною акцією не можна було обнати всіх політичних груп, то треба було обмежитися наразі до найближчих собі, а вже пізніше старатися, щоб утворена з однородних груп організація стала притягаючим центром для інших, в процесі практичної роботи.

Др. Остап Грицай.

Світло в темряві.

(Різдвяне оповідание.

(Кінець.)

А темрява в тюрмі ставала щораз глибша.

Вона начебто вгортала важкою чорною киресю кожну стіну, кожний кут, весь простір самотної келії. Наче роздімала від одного кінця до одного велетенські крила та видигала з глибин землі темний мур, непрозорічний і незглибний для ніякого смертельного ока, й наче дзвонило десь далеко-далеко якимсь тамтешніми, ледви чутними, а проте невмовкаючими дзенсами, від мрійливого грания яких клалися на сіні сонність і ставало в тюрмі глухо, мов в мог. лі. Десь там ген, під самою стелею, мерхтіє крізь неворушну темінь підслідувате віно янгосью віконечком з ледви мрійочними трьома гратами, без поперець. Але очам вязня вважалося

те віконце так високо, начебто його завісили ген під самим небом, йому стало важко навіть погляд свій здіймати туди, воно явилось йому згодом мерхтливим шпилем якогось височечного трохвежевого собору з чорного мармуру та з небосиянними зводами без колумн, і від зневимовною муковою в серці почував на висках весь тягір, всю велич і всю безмірність того чудного склепіння ген понад собою. В якусь хвилю далі юнак почув палючу спрагу і пробув відвернутися від стіни та двигнутися за водою у глибі келії, але коли він тільки раз повернув скітованим тілом і спробував підвестися, велетенські зводи чорного собору донкола нього захиталися мов від землетрусу, тюремна келія шимгнула від гори до долу ніби воздушний балон під наступом лютого вітра, вязня упав горілиць і склавши з трудом руки на грудях, стулив очі. Але з останнього погляду в гору залишилося в нього на очах враження чогось чудно ясного, світла якогось, що звідки лилося в тюрму і стояло в темні

рівним, ясним і щораз ширшим шляхом, наче сяючий сріблом хвіст комети. Тут молодий чоловік хотів щераз глянути й силкувався розкрити очі, але напхулі від ударів поєднані обхоплювали йому очі міцно, мов щораз глибше спадаючі заслони, зводи чорного собору видигнулися кудись в безвісти, тиша почала шепотіти місіонами своїх шепотів, і вязнєви здавалося, що яксьа непереможна хвиля несе його під сам вершок зводу. А коли він глянув щераз довкола себе, то те незбагнене світло простелювалося ясносянним шляхом від тюремних гратів віконця до його леговища, обік-же, турботно похилений наднич, сидів Янгол.

Промінний Янгол.

Він леліяв тут як остання, нікому невідома, ніким незглибма тайна вязнєвої душі. Бо хто збагнув і хто збагне коли всі останні думи, всі останні тайни й останні видіння душі коначоючої людини?

І вязень ні не счудувався, не стрівожився ні не сквилювався чудною появою, він тільки зрадів в душі німою радістю так, начебто це до його зайшли покинена ним мати, або сестра або любка, пригорнувся страждучою головою до груди Янгола й шепнув зіхкаючи:

— Страшно побили ... І води нема ... Спрага так спалює, що язиком холодний мур лизав ... І за кого й на віщо я так караюся? Хібаж добути коли волі народови, що не за своїми Героями йде, а ласки в ворогів збігає? Ох, цей гнів у мені ... Цей гнів і сором зза проклятого Господом народа рабів ...

І ураз вязень крутнув нагально всім тілом, ніби раптово вставати збіраючися, але Промінний поклав йому руку на чоло, нагнувся до нього й лагідно, мов до дитини, промовив:

— Ні, не муч себе ні соромом серця ні гнівом духа свого, Землі сину вірний ... Невже ти й геть забув в цій темряві, що тепер хвиля від зоряного Мира — Різдвяна Ніч? Яж вістун ї, я післаник небес до тих на землі, що всежертвенними страдниками боряться з темрявою

за світло ... Я Янгол Різдвяної Ночі — ти ти мішав мене? Коли ти ще був дитиною і спав в ту ніч щасливий злотистими дарунками та сяєвами різдвяної Ялинки, я вгортав тебе в сні і шептав тобі мою казку про срібних Херувимів, про божес Дитя, про доброго Господа, про зоряний рай і так надихував тебе вірою в непереможне світло непорочного й доброго. Й воно світило тобі довго, правда? Ти не жалував ніколи твої віри в небесно світло — невже?

— Ні, ніколи не жалував — сказав тихо вязень. — І може й нині бачу тебе й чую голос твій тому, що все вірів в тебе, ти божий Янголе рождаючогося світла ... І так добре мені тепер з тобою! Заземськими леготами холодить мені жар чола і спраги моєї рука твоя ... Цілющим шовком для голови моєї стає мені грудь твоя, небесним співом усмирює муку мою голос твій ... О, говори далі свою казку, Янголе, говори ...

А Херувим промовив:

— Чому же саме тепер так горесно зневірюється в перемогу преславного діла твоєго? Вір мені, в кожнім геройськім почині є боротьба світла з темрявою, є духи злі, і ясні Янголи, і все наново родиться божес Дитя ... Так ти і як Герой, як усесильний, закутий в залину зброю та з залиним мечем в руках Лицар Народа маєш бути вірою своєю як та непорочна дитина, що жде Різдвяного Янгола. Зарадув — чого розлачаш зза пропащеного змагання твоєго та зза рабського роду братів твоїх? Всі страждання твої за Землю й за поневоленого брата благословені будуть плодом — своєм од роди в рід. Зусилля одного Героя стають за змаганнє цілих поколінь. Кров одного мученика за світло впаде цілющою росою на сл

Таким чином консолідаційно-об'єднавчі заходи звернулися в сторону інших національно-демократичних груп, як група „Діла“, група „Заграви“ (УНДП.) і національно-демократична група послів з північно-західних земель, з поміненням радикалів і інших соціалістів. По довших пересироках ці заходи врешті вдалися, але в процесі об'єднавчої роботи не тільки ідеологічна, але й технічно-організаційна сторона справи виприснула з рук Штури, зглядно деякі активні учасники об'єднавчих заходів зі сторони НГр. підлягли ідейним впливам інших груп, головно Групи „Заграви“.

Власне з рядів Групи „Заграви“ вийшли тоді так зв. „Тези української національної політики“, які були покладені головними аранжерами в основу міжгрупового порозуміння національно-демократичного табору, без доведення цього „пакту“ до відомості широкі маси суспільності.

„Тези національної політики“ пазагал почиваючися з ідеологією „Діла“, яку воно заступало по рішенню держав антиантити в галицькій справі, особливо в статтях перед зіздом УНДП. в 1923 р., що приготували опінію публичну до лінії відповіді боротьби за державну самостійність Західної України та до заміни цієї боротьби автономістичним поступом в межах польської держави, тому воно не зустріли підтримки опозиції зі сторони автономістів.

В лінії НГр. також не звернено особливої уваги на цей документ. У незалежників ідеологічна сторона справи уступала на задній план перед потребою консолідації національних сил. Взагалі у нас не привикли звертати належної уваги на партійні ідеологии, тому часто поодинокі люди попадають до невідповідних політичних гуртів, що вдалекім іх дійсним перевонанням і нахилем.

Але не могла не звернути уваги на „Тези національної політики“ і політична еміграція взагалі, а з осібна організація закордонного політичного центру „Укр. Прапор“, зарадто бо вже відбігали воно в деяких точках від загально поширених серед суспільності поглядів на справи, з осібна в справі відношення до Польщі. Закордонна Група УНДП. прийняла з приводу „Тез“ резолюцію, якою узнала їх шкідливими, а „Укр. Прапор“ піддав „Тез“ основні критиці, розкриваючи їх політичну нестійність та шкідливість власне зі становища всеукраїнського, з якого воно розглядають справу визвольної боротьби українського народу, та їх примиренство й угодовість у відношенню до Польщі, з погляду інтересів західної України.

Не будемо тут повторяти тої критики. Цікавих відсилаємо до дотичних статей „Укр. Прапор“ (число з 15. липня 1925 р.). Зазначимо тільки, що в одній з них висловлювався

муси, чому не благословляєш муки свої, юначе?

— О, я благословив її все — сказав повний глибокої туги вязень. — Я тривожу душу тільки темрявою душ братів моїх. Може вони не підуть за мною, може стануть ругати кривавий подвиг мій, може почин мій бойевілом проклянуть ... Бо хібаж не кажеться у твоїх казках нічого про рабство немічних душ, Янголе?

А Небесний відклав:

— Немічні є душі рабів, але не на віки. В ніякій людській душі не гасне світло Господа до краю. В ніякій людській душі немає тьми непереможної, в душі кожної людини жевріє іскра божественного ... А розпалює її до вогнистою пожару животворящий подих величі. Кажу тобі, що кожний з тих смертельних ударів, якими вороги зрушили твоє тіло, внаде ударом грому на сонні душі братів твоїх і збудить їх з мертвіцького сну, і захопить їх заразом до великого, визвольного діла стосовим ключем божеської сили духа. І кажу тобі, що кожна крапля твоєї в Тюрмі пролитої крові розпалить непереможні вогні в душах, спутаних рабством і спалити їх на поші, і звигнутися з нього непорочно жертвені душі таких Героїв, як ти ... Але треба твоїому Народові великої віри у благословеність муки за Волю, і треба таким, як ти, великої любові до незрячих братів. Світла в темряві треба вам усім, а одолісте й розрійнуете всі тюрми на світі, чуєш, брате мій?

І Янгол щерас нагнувся над замученим борцем за Нарід, що зі скрещеними на грудях руками, з відкинутою взад головою, з пасмурою запеклою крові на блідому лиці вже давчо холодним трупом лежав в тиші Великої Тюрми. Але в його широко розкритих очах сияло щось чудно промінне, ніби таємний, незагнаний живучими відблиск чогось заземського, що являється людській душі тільки в годину великого ясновидіння Смерти.

сумнів, чи варто взагалі працювати над об'єднанням політичних груп, що займають різні позиції в основних справах, коли воно розходяться в протилежні сторони в своїх орієнтаціях.

Ці сумніви, як показали пізніші події, не були безпідставні. Налагоджувані і переведене відтак об'єднання національно-демократичних груп синило діфференційний процес в лоні суспільності, що почався утворенням нових політичних груп і, замість наблизити, віддали час утворення якогось мікрагрійного органу загально-національної політики, зложеного з таких груп, які, будучи хоч-би й неоднорідними щодо своєї соціально-політичної сути, але згідними щодо основних ліній національної політики і орієнтаційних шляхів.

Всеж, коли об'єднання стало фактом, „Укр. Прапор“ привітав цю подію, висловлюючи побажання, щоб нова організація стала „основою для об'єднання усіх національних сил краю, в формі міжпартийної, загально-національної установи верховного проводу на Західній Україні“. Однак цим побажанням „Укр. Прапор“ не судилося справдити.

* * *

Об'єднання чотирьох національно-демократичних груп довершено на спільному зізді в липні 1925 р., приняттям спільної політичної платформи і відозви-маніфесту до народу, уложеного в дусі тієї платформи.

З огляду на те, що платформа ця ніколи не була оголошена, наводимо її тут в цілості: „В цілі устійлення розбіжності в українській політиці західно-українських земель і скопсолідованих українських національних сил, українські національні угруповання, а саме: Українська Народно-Трудова Партія з її обома групами (Незалежна Група і Група „Діла“), Українська Партія Національної Роботи (Група „Заграви“) і Національна Група Української Парламентарної Репрезентації зі своїми однодумцями з Волині, Холмщини, Полісся і Підляшшя, зливаються в одну партію, беручи за основу організаційні установи Укр. Нар. Труд. Партії, пристосовуючи програму, тактику і організаційний статут до сучасних політичних умовин.“

„Отся об'єднана партія приймає назву Українське Національно-демократичне Об'єднання та отсі програмам постачають:“

I. УНДО. стобть на становищі національної спільноти всього українського народу та змагає до здобуття соборної незалежності української держави на всіх українських землях.

II. Відносно західно-українських земель УНДО. стверджує: Східна Галичина з Лемківщиною, Холмщина з Підлящям і Волині з Поліссям мають відвічний український характер, українське населення супроти чужинного напливового елементу являється тут подіглою більшістю, тому УНДО. змагатиме, щоби західно-українські землі зустріти Польщу виступали разом як цілість і в своїй діяльності головну увагу приділяли до збереження і розвитку одноцільного національного фронту.

III. На західно-українських землях УНДО. свої змагання здійснюють всіма доцільними засобами боротьби, в яких недопускається призначення правности чужого панування на цих землях.

IV. Хоча сучасний устрій Радянської України не покривається з ідеологією УНДО., все ж уважається Радянську Україну етапом до соборної незалежності української держави, яка зреалізується під напором свідомих мас усього українського народу.

V. Як одну з основ нашої організації, УНДО. уважає необхідним істування за кордоном умандратованого представництва західно-українських земель, яке в тісному звязку з красм вестиме політичну ацію на міжнародній арені.

VI. У безпосередній практичній діяльності УНДО. організовуватиме політично, культурно й економічно українські селянські, міцанські та робітничі маси, щоб утворити з них політично свідомі, соціальні кріпкі й економічно незалежні верстви.

Культурне і економічне піднесення села, переход вісім земель без винулу на власність українського селянства, здобуття торговлі та промислу для українського міцанства, збереження дотеперішніх здобутків робітничої класи і боротьба за нові — будуть на пірамідами УНДО. в організованню українських мас на шляху до здійснення найвищого ідеалу нації.

VII. На підставі цих програмових основ буде опрацьована спеціальна програма УНДО.“

Ця платформа невигідно відріжняється від резолюції зізду УНДП. з цвітня 1924 р. деяким змазуванням самостійного значення боротьби за державну незалежність західних українських земель, але ясніше і позитивніше є означене відношення до Радянської України, які це робили згадані резолюції. Ствердженням українського характеру і суцільності всіх західно-українських земель у відношенню до Польщі, зносився внутрішній так. зв. „Сокальський кордон“.

Змагання до соборної та незалежної української держави на всіх українських землях, при не признаванні чужого панування на західних українських землях, в боротьбі за здійснення сїї цілі, говорить, що боротьба на західних українських землях має бути боротьбою за власну державність. Це потверджується також потребою істновання за-кордонного представництва.

Позитивне відношення до Радянської України, мимо того, що її устрій не покривається з ідеологією УНДО., означає, що Радянська Україна береться за основу у змаганнях до соборної незалежної держави, яка може здійснитися під напором свідомих мас усього українського народу. Се значить, що визвольна боротьба на західних українських землях має бути дослідження до інтересів Радянської України і

навідворот, політика Радянської України має бути дослідження до інтересів визвольної боротьби на західних українських землях.

Бачимо отже, що в основному платформа УНДО. повторює резолюції зізду УНДП. з цвітня 1924 р. і впливу „Тез нац. політики“ майже не слідно. Взагалі офіційно про „Тези“ нігде не згадується, хоч неофіційно вони уважаються й уважаються деякими творчими об'єднаннями, що зайняли відтак в проводі УНДО. дуже важливі становища, теоретичною частиною платформи і властивим директивним документом для поступовання проводу УНДО. (Далі буде.)

Юліан Бачинський.

На маргінесі.

(Лінець.)

Далішим знаменем несувереності української радянської республіки має бути те, що „она не боронить інших українських земель“, — приймаю, що тут мав на думці бєсідник конгресу УНДО західно-українських земель, що находитися під окупациєю Польщі, Румунії і Чехо-Словаччини. Щодо цього, то я не с віроможності тому занадто ані прискорити, ани його заперечити. Щоби про се судити, то треба жити або в тих західно-українських землях і там на місці слідити за позиціями оборони тих західно-українських земель, або жити на Радянській Україні і бути в близькім контакти з її урядом, щоби знати, чи в тій справі що робиться, або чи задумується і приготовляється що зробити. Та я живу поза межами української території і за тим слідити не можу. Та все таки одно можу сказати: приймім, що український радянський уряд справді не боронить і не інтересується долею західно-українських земель, — мені особисто здається, що воно таки так є, хоч за се ручити не можу, — то все таки треба спітати: що має спільного захоплення українським радянським урядом оборони західно-українських земель зі суверенітетом української радянської республіки, із затратою тієї суверенітету? То як коли держава не займається обороною інтересів якоїсь частини національної території, що лежить поза її межами, прям. Німеччина або Австрія оборонюю інтереси з мілісін Німіц в Чехо-Словаччині, то тим вона затрачує свою суверенітет, або хочби на дрібку та суворіність міншас?

Так само має перечити суверенітет української радянської республіки те „лемаживе явне“, що її уряд „допустив до створення молдавської республіки з українською більшістю, та ще намагається створити на Волині польську республіку“. — Для українських націоналістів, котрі не вміють розрізняти мале від великого, бо мале вже для них велике, а великого не розуміють, створення тих республік є, річ арозуміта, чимсь страшним. Але чи всіо справді таке страшне?

— Для мене, се собі звичайній політичний експеримент, до того, в моїх очах, досить смішний, як не один більшевицький експеримент, і я цілком не можу арозуміти, як можна в створення сїї молдавської, автономної республіки“, т. з. автономної провінції чи округи, або й павіль ще й польської, в межах Радянської України, добавувати загрозу існування української радянської республіки і замах на її суверенітет. І зарадя цього бути у великий тараїан і кричати малошо не „зрада!“ — се таки вже цілком смішне.

А тепер — Крим. Півостров Крим географічно і господарсько належить

38.000 десятин. Знова український радянський уряд передав американському товариству в Херсоніїні 12.000 дес. і в окрузі Кривого Рога 15.000 дес., а „Озетоні” в Херсонії 20.000 десятин, — разом на Україні 77.000 десятин. Отже всього разом на Україні і в Кримі передано обом товариствам 115.000 десятин. Крім того має ще „Агроюйт” розсіпані мешнини комплексы 20.000 дес.; та я вже не міг розслідити, чи ті 20.000 дес. с тажок на Україні, чи в Білорусі, чи в Сибірі. Та приймім, що їх ті 20.000 дес. с на Україні, то всеї землі, переданої для жидівської колонізації на Україні і в Кримі з 135.000 десятин, значить не „сотні тисяч”, а 135.000 десятин. Якоже се землі?

Я не живу на Україні і цього особисто розслідити не міг; тому приходиться мені завірити часописним вісткам. А після них, се здебільшого земля лиха, така лиха, що український селянин не хоче її брати і радише йде на Сніпир, як юб сівади. І тому весь той простір лежав дотепер пустарем. Щоби його скультуризувати, треба величного вкладу грошої і ужоснолені технічних знарядь. Ні одного іншого не хотіла давати бувна Росія, бо булище величезні вільні простори знаменитої землі, нередісм і Сибір, куди й звернулася селянська еміграція, в першій мірі українська, не хотіли і не можуть робити тих вкладів таємні радицькі республики українська і російська. За те гроші і доставу рільничих знарядь заявлюють готовими дати жидівської колонізації американське товариство „Агроюйт”.

Охочих до рільної управи землі Жидів знайшлося не багато, але все таки на стільки, що ту жидівську колонізацію можна було розпочати. І дотепер поселено в Кримі около 2000 родин, в Херсоніїні 2800 родин, а в окрузі Кривого Рога 1200 родин разом окolo 6000 родин. Колоністи дістали підмогу в грошиах, рільничих знарядях і в насіннію; на все те видав „Агроюйт” від 1. жовтня 1921 р. дотепер 2.250.000 доларів, а на 1927 р. призначив ще дальших 1.5 міл. дол., а „Озет” вложив 1.6 міл. рублів.

Чи та жидівська колонізація прийметься і відтержаться, сього тепер скажати ще не можна. Покищо все таки дещо відігроно українські міста від жидівського гета і почалася культуризація пустарев, а се з дельним розвитком жидівської колонізації новини дати українській державі в рільних плодах і в грошевим обороті єдраз більше зростаючи доходи.

Се щодо матеріальній сторони сеї жидівської колонізації. А яка с подітнічна сторона сеї справи? Се с якраз найбліжчі спірне, але, здається, не так уж тяжко до вияснення, коли візьметься судити ту жидівську колонізацію не первами, а спокійним роздумуванням.

Передусім закид: як міг український радянський уряд давати Жидам українську землю? На се відповідь проста: якже міг український радянський уряд, коли він стоїть на становництві правово-держави, відмовити своїм горожанам, в тім случаю Жидам, права осідати на вільний землі, юї та земля буда і ждала, щоби хто на їй осів, тимбильне, коли ніхто інший не хотів на їй осідати? — Другий закид: вже й так обелі Жиди міста, а тепер вже й до землі добираються! — І тут також відповідь не така твіжка: коли хто уважає, з якихнебудь оглядів, пекорисним таке нагромадження Жидів по містах, то якраз почине радіти, що хоч якесь частина їх розсіяється по безкрайніх степах. Третій закид: через колонізацію Жидами побережжа Чорного моря, вони, створюючи сеї по державі територій окрему републику, відімкнуть українську націю від моря. — Закид на перший погляд страшний, але тим більше смішний. Всіх Жидів на Україні з 1.4 міл.: хочи всі Жиди зі всіх міст перенеслися на побережя Чорного моря, то інавіть і тоді не зможе створити такої армії, яка позволила б їм зірвати „дипломатичні” зносини з 35 чи 10 міліонами українською державою. А при тім, подумайте, у всіх українських містах не булої ні одного Жида! Чи ж не повинно від сього зрадіти серце українського націоналіста? — А воно плаче... — Є ще один закид, і то вже зі сторони самих Жидів, що противіляться тій колонізації, а саме — зі страху, що та колонізація виклине нову струю антисемітизму на Україні. — Я думаю, що й запекані таємнізациї не спинить ани не зменшить антисемітизму на Україні. А не зменшить його якраз з вини самих Жидів, бо вони надто замкнено держаться в собі, окрім від українського середвища, серед котрого живуть і з котрого живуть, і ставляться чужо до цього, і хоч з цього живуть, іншого йому від себе не дають, ани матеріального сніду духового, внаюючи його лише за предмет добичі, визиску. І доки таке відношення Жидів до українського середвища буде існувати, поті антисемітизм на Україні ани не зникає, ани не зменшиться.

Що вийде з жидівської рільничої колонізації на Україні, про се тепер не можна ще нічого сказати. Я, особисто, радій, що пустарі починають родити збіжі, а се діля збільшенням богоуга і торгові землі української держави щось значить. Але можливо, що та колонізація не вдається і Жиди зачлути назад 100000 міст, — і се мене якраз непокоїть.

От-так маються справи, в яких зроблено па контрес УНДО ряд закидів українському радянському урядові.

А тепер ще декілька слів про загальне становище УНДО до Радянської України.

По важких роках війни і ще більш важких революційних потрясіннях повертає новолі Україна до спокійних, місці-більш упорядкованих відносин. Переходити большинства революції, і по періоді руїни старого-життя національного, розпочався період будови нового — національного життя, усіх поневолених бувшию Росію народів. І те, що не вдалося створити Центральний Раді і гетьманському урядові, під лідерством, те, з перемогою большинства революції, стан творити український радянський уряд — українську націю.

Якраз цю нову большинську революцію дала до цього першу вимогу: зринаючись під кличем „диктатура пролетаріату!” — під яким не зважаєсь встути в боротьбу за визволення України і Центральна Рада, під тимбильне гетьманський уряд, під Центральним землемісом махом з України і московську і „змосковиці” українську і жидівську буржуазію і чиновництво і „змосковиці” дворянство — і з тим звалився відразу пайтажний камінь, який ваготів на українськім народі, давив його груди і не давав йому дихати. І прийшли вперше до голосу ті, яких уста були дотепер заперті — українська маса. Українська школа, українська наука, українське мистецтво і український державний анатрат отирає тій масі очі, — збудилися і починає рости — українська державна „стихія”.

Здавалося, що з уявю на єю очевидну творчу працю над відродженням українського народу, все що відчуває в собі якусь причасність до цього, а тим

більше, що сам до цього належить і дрожить за його теперішність і будучість, радо пристає до тій праці і по своїм силам допоможе більшевицям і українському більшевицькому урядові в довершуванню їх роботи. І не буде зражуватися помилками і невдалими в неодітні експериментах, — сеяк твориться не щобу мале, а труде велике, до того при важких спробах покласти ту нову будову на нових основах соціалістичних, згідно з глибчим „диктатура пролетаріату!”, котрому завдячує більшевицька революція перемогу, а український народ виконання першої вимоги для його національного і державного відродження. Не забуваймо до того ще і те, що в тій величній праці в творенню нації й національної держави мається до діла з донедавна німою і сліпою масою, і її треба отиравати очі і її піднести, бо вона має вишовити нове національне життя, і її потреби і її бажання мають бути змістом заходів держави, бож поза нею плема українського народу. І здавалося, що до тій праці приступить і ти, що перед більшевицькою революцією і її перемогою самі підійшлися таєміж роботи, хоч на інших основах, але ім се не вдалося. Тан повинності тепер приступити свої помічні руки до тій роботи, яку ведуть тепер українські більшевиці і українські більшевицькі дії. Але воно так не є. Заслінені в ненависті і євді, що не вони ту роботу ведуть і що та робота не ведеться методом, якою воно її веде, а яка їх завела, вони на них накидаються і від них відвертуються. До тих післять і УНДО.

Хоч УНДО „цілою душою“ рідіє над тим національним діорюм, який здобував собі на Радянській Україні украйнський народ, мимо того відмовився українським більшевиців і українському радянському урядові заслуги і призначення у тім діорю, забуваючи, що не хотічи бачити того, що той діорок — є саме вислід праці і невинних заходів якраз тих українських більшевиців і того українського радянського урядового уряду. Присяг все, що твориться на Радянській Україні, не може творитися без згоди українських більшевиців і без проводу, безпосереднього чи посереднього, українського радянського уряду.

І та не те дивне, що УНДО „не признає“ українського радянського уряду. Нікоже почувавши себе галицькі українські адвокати, іміназійні учителі і українські урядові польських державних установ і духовенство — і саме, що творять ядро УНДО — вибили воно так паразітическими в межах Радянської України? — вона, що не в силі узвіти собі своє існування, в котрім могли би почувати себе добре, поза правничим, педагогічним і суспільною моралі ніабільном, перенялише ідею Австрої?

Але дивне є що виного, дивне є те: як може УНДО, що ставить себе провідником, керманичом західної частини українського народу, ти що описуєш під Польщею, що уважаєсів свою партію, яка обіймає весь той діород „без ріжки і верстя“, при чим однак із свою основу, на якій має опертися, підіде західно-українське селянство і його добро ставить собі за першу ціль своїх змагань, як може воно не змагати всіми силами, щоби те селянство і можливо наїкороткіші часі напінчеся в межах Радянської України, та с всіми силами старатися, щоби в можливо наїкороткіші часі вся західно-українська територія злучилася з Радянською Україною? І що в першій мірі ходить? — ходить о ті, щоби тому селянству дати землю, на котрій воно моглиби працювати і хоч трохи більше по подельнику. А ту землю можливо йому дістти лише, відібраний... — але звісно, що виного є в ти, що в УНДО, що припускає, що можливе є в теперішній необільшевицькій Польщі віддати ту землю західно-українському селянству і чи є хоч один член УНДО, котрим не зважи, що ту землю може дістти воно лише при більшевицькій владі, по злуці з Радянською Україною? — скільки треба тут ліпністі, щоби, відібраючись Радянської України рівночасно запевнити, що ніч „не лежить так близько серцю“ УНДО-ви, як добро того селянства...

Ріжні вісти.

Подія. Всім громадським установам, організаціям і окремим громадянам у краю і на чужині, які прислали з нагоди Різдвяних Свят побажання для Президента дра Е. Петрушевиця і для редакції „Українського Пропора“ — складасмо на сому місці цирику подику.

До української преси та громадянства! В розмітчно положений країні, в Ліберці (Bezirke Berg), в чеській республіці, живе понад 300 Українців, котрі є здані на альє братського народу та добрих людей. Жити їх годі представити, бо думасмо, що кожному Українцеві в це відоме. Як будинків вівії щодо самопасом опущені пастухами — павіти люди єдні в досить поважним віці. Зима. — Люди з по рожним шлунком, як ходячі трупи тишаються після мури міста, бо годі дістти працю. Не с це дормоїд, як дехто з громадянства собі не уявив, але люди підіяють думачо! Люди, котрі роками чекають на польські паси на виїзд до краю, люди, які пасідькою ріжніх „жхехуф“ і повернути не можуть. — Друга частина з тих недобитів в числі 38 осіб снить вічним спомон на гіїському кладовищі, а іх хрести та могили пишать доці та вітри. — Щоб зарадити біді та пужді засновано Українське Допоміжне Товариство в Ліберці, ціль якого чисто гуманітарна: 1) постагання померлих скильдів імамітника; 2) допомога членам морільни: кінажами, часописами, відчітами і т. д. Статут Т-ва чеськії поспільні власті затверділи. — Тому Відділ Товариства ріжні звернути до українського громадянства з проханням о допомозу для осягнення наміченої цілі, а то: о прислку часописів та кийкою ріжніх папримків і о прислку добровільних датків. Всім почту просимо слати на адресу: Ukrainsky podrogovalc sprok, hostinec „Zur Sonne“, Liberec, Františkova ul., C.S.R. Гроноєві посилили на: 1) пам'ятниковий фонд; Ceska založna v Liberci, V. V. č 7966, abo Bezirkssparkasse in Reichenberg, S. B. № 13168; на допомоговий фонд: Zivnostenska banka, filialka v Liberci, pro Ukr. podrogovalc sprok. — При кожній гроноєві посили просить повідомити на листівку. Ми з свято переконані, що українська преса, установи та громадянство підуть нам на зустріч. Пишні українські часописи просимо і передруку.

Ліберці, в грудні 1926 р. — За Відділа „Українського Допомогового Товариства в Ліберці“: Василь Греськів, голова; Адам Сохачевський, секретар.

Університетська фата моргана. Від якогось часу справа українського університету не сходить зі сторінок польської преси. Раз-у-раз появляються

там усілякі сенсаційні ревелії, у звязі з місцем відомого польського посла Голуфка та йому подібних агентів польського уряду. Одні бачать уже той „руській“ університет у Станіславові, інші в Рівному, а деякі північ у — Львові... На всіх тих ревеліїх поголосках з точністю стільки правди, скільки було її таєміж і почередніми разами, коли видигано справу української високої школи з польської стороної: а саме, ослаблювати наше громадянство, тицькаючи йому під ніс кусок приданого сала у виді університету, щоби відтан його заховати, наловивши досить легоньких одиниць. Треба сподіватися, що такі експерименти будуть повторитися